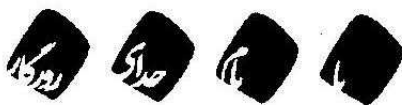

۱۵۷۹/۱۱۵

ترجمان صبح

بررسی اشعار شایع کدکنی
براساس نقد عاطفه و هم‌نویی آن با صورخیال

دکتر بشیر علوی

نشر روزگار

سرشناسه: علوی، بشیر، ۱۳۵۴ -

عنوان و نام پدیدآور: ترجمان صبح: بررسی اشعار شفیعی کدکنی براساس نقد عاطفه و همسویی آن با صورخیال/بشیر علوی.
مشخصات ظاهری: ۳۹۰ ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: شفیعی کدکنی، محمدرضا، ۱۳۱۸- -- نقد و تفسیر

موضوع: ۲۰th century -- History and criticism -- Persian poetry

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ی۸۶/ف۹۵/۱۲۳/PIR۸۱

رده بندی دیویی: ۸۴۱/۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۹۳۴۱۲

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۴-۷۹۱-۶

ترجمان صبح

بررسی اشعار شفیعی کدکنی
براساس نقد عاطفه و همسویی آن با صورخیال
مؤلف: بشیر علوی

نشر روزگار

چاپ اول: ۱۳۷۷

شمارگان: ۱۰۰۰

طراح جلد: پریسا عزیزی

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: تفرید

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۴-۷۹۱-۶

نشانی دفتر و فروشگاه: خ انقلاب - خ دانشگاه - جنب شهدای ژاندارم

مرکز خرید دانشگاه طبقه زیر همکف - پلاک ۴

تلفن: ۶۶۹۵۸۱۴۰

•تلگرام: ۰۹۹۰۰۳۷۳۸۵۶

www.nashreroozegar.com

rozegar.no@gmail.com

خرید مستقیم از طریق ربات تلگرام:

@roozegarstorebot

فهرست

۱۱	 گفتار
۱۵	 مقدمه
۲۳	 فصل اول: زندگی‌نامه دکتر شفیعی کدکنی
۳۵	 فصل دوم: بررسی عاطفه و محورهای آن
۳۷	 ۱-۲: مقدمه
۳۸	 ۲-۲: عاطفه در شعر
۴۷	 ۱-۲-۲: عواطف فردی
۵۰	 ۲-۲-۲: عواطف اجتماعی
۵۲	 ۳-۲-۲: عواطف بشری و انسانی
۵۶	 ۳-۲: شفیعی و عاطفه شعری
۶۰	 ۱-۳-۲: عاطفه فردی در شعر شفیعی
۶۲	 ۱-۱-۳-۲: معشوق و عشق و امور مربوط به آن
۷۱	 ۲-۱-۳-۲: بازگشت به گذشته
۷۳	 ۳-۱-۳-۲: گذشته اندیشی (نوستالژی) فردی
۷۳	 ۱-۳-۱-۳-۲: نوستالژی یاد زادگاه
۷۷	 ۲-۳-۱-۳-۲: نوستالژی دوران کودکی و جوانی
۷۹	 ۳-۳-۱-۳-۲: نوستالژی جمعی
۸۰	 ۴-۳-۱-۳-۲: نوستالژی هویت ملی و فرهنگی
۸۳	 ۵-۳-۱-۳-۲: نوستالژی نگاه به اساطیر ایران
۸۸	 ۶-۳-۱-۳-۲: احساس تنهایی

- ۹۱ ۲-۳-۱: ناامیدی و فقر و بیچارگی و عدم آرامش جامعه
- ۹۵ ۲-۳-۲: رنج جامعه و دردمند بودن مردم
- ۹۶ ۳-۲-۳: خفقان و قتل و کشتار و خون و خونریزی
- ۱۰۲ ۴-۲-۳: آرزوی داشتن جامعه‌ای خوب و تغییر آن
- ۱۰۳ ۵-۲-۳: نبود فردی انقلابی و شورشگر
- ۱۰۴ ۶-۲-۳: آزادی و رهایی
- ۱۰۷ ۷-۳-۱: وضعیت نابسامان جامعه
- ۱۰۹ ۸-۲-۳: و ذکر مبارزان و آزادی خواهان
- ۱۱۴ ۹-۲-۳: اعتراض و شورشگری و امید به پایداری
- ۱۱۷ ۱۰-۲-۳: استعمار ظلم و عدم تغییر جامعه
- ۱۱۹ ۱۱-۲-۳: یادکردی از وقایع تاریخی
- ۱۱۹ ۱۲-۲-۳: فریب و مکر و تکرار و استمرار آن‌ها
- ۱۲۱ ۱۳-۲-۳: سانسور و رنج
- ۱۲۲ ۱۴-۲-۳: درک فریاد کودکان کشته
- ۱۲۲ ۱۵-۲-۳: استعمارگرایی نیویورک
- ۱۲۲ ۱۶-۲-۳: شماتت خود در جهت عدم مردمانی
- ۱۲۳ ۱۷-۲-۳: عدم وابستگی به تمدن خود
- ۱۲۴ ۱۸-۲-۳: تصویری از جامعه زیبای گذشته ایران
- ۱۲۵ ۱۹-۲-۳: تفاوت جامعه شرق و غرب
- ۱۲۹ ۳-۳-۲: عواطف بشری و انسانی در شعر شفیعی
- ۱۳۲ ۱-۳-۳: آرزوی وصال و یک خلوتی قلبی و معنوی
- ۱۳۴ ۲-۳-۳: نگرانی از گذشت عمر
- ۱۳۸ ۳-۳-۳: آرزوی فهم و درک جهان دیگر
- ۱۴۱ ۴-۳-۳: سوال و جواب‌های هستی

۱۴۳	 حلول در هستی	۵-۳-۳-۲
۱۴۶	 مرگ	۶-۳-۳-۲
۱۵۰	 امیدواری به عمر دوباره و ادامه بودن هستی	۷-۳-۳-۲
۱۵۲	 تنهایی و غم و هبوط و اضطراب انسانی	۸-۳-۳-۲
۱۵۴	 اغتنام فرصت و بودن	۹-۳-۲-۲
۱۵۶	 شناخت خدا و اشاره به او	۱۰-۳-۲-۲
۱۵۸	 دعا و نیایش	۱۱-۳-۲-۲
۱۵۹	 علم و عظمت آن‌ها	۱۲-۳-۳-۲
۱۶۱	 دبا نازه به زندگی و درک زیبایی‌های جهان	۱۳-۳-۳-۲
۱۶۳	 نام پیام‌ران و معجزات	۱۴-۳-۳-۲
۱۶۴	 عشق	۱۵-۳-۳-۲
۱۶۶	 چرکین بودر هستی و لیدی روزگار	۱۶-۳-۳-۲
۱۷۱	 فصل سوم: صور خیال و بن‌مایه‌ها	
۱۷۳	 مقدمه	۱-۳
۱۷۴	 صورخیال و تأثیر آن در عاطفه	۲-۳
۱۸۴	 تشبیه	۱-۲-۳
۱۸۶	 استعاره	۲-۲-۳
۱۸۸	 تشخیص	۳-۲-۳
۱۹۰	 نماد	۴-۲-۳
۱۹۳	 پارادوکس	۵-۲-۳
۱۹۶	 کنایه	۶-۲-۳
۱۹۸	 حس آمیزی	۷-۲-۳
۲۰۱	 اغراق	۸-۲-۳
۲۰۲	 مجاز	۹-۲-۳

- ۳-۳: بنمایه‌های شعری و تأثیر آن در عاطفه ۲۰۴
- ۳-۳-۱: طبیعت ۲۰۴
- ۳-۳-۲: عوامل بومی ۲۰۶
- ۳-۳-۳: مطالعات شاعر ۲۰۷
- ۳-۳-۴: فضای سیاسی ۲۰۸
- ۳-۳-۵: اساطیر ۲۰۸
- ۳-۶: عناصر پیرامون زندگی شاعر ۲۰۹
- فصل چهارم بررسی صورخیال و گونه‌های آن در شعر شفیعی ۲۳۷
- ۴-۱: مقدمه ۲۳۹
- ۴-۲: بومی‌گویی و ایده‌های شفیعی ۲۴۰
- ۴-۲-۱: تصاویر بومی و طیف فردی در شعر شفیعی ۲۴۲
- ۴-۲-۱-۱: تصاویر زادگاهی ۲۴۲
- ۴-۲-۱-۲: تصاویر حاصل از مطالعات ۲۴۳
- ۴-۲-۳: تصاویر بومی عاطفه اجتماعی و شعر شفیعی ۲۴۳
- ۴-۲-۳-۱: تصاویر اقلیمی ۲۴۳
- ۴-۲-۳-۲: تصاویر حاصل از مطالعات ۲۴۷
- ۴-۲-۴: تصاویر بومی عاطفه بشری و انسانی در شعر شفیعی ۲۴۸
- ۴-۲-۴-۱: تصاویر اقلیمی و زادگاهی ۲۴۸
- ۴-۲-۴-۲: تصاویر حاصل از مقالات ۲۵۰
- ۴-۳: مادی یا انتزاعی بودن تصاویر ۲۵۱
- ۴-۴: پویایی و ایستایی ۲۵۶
- ۴-۵: رنگ در ایماژ ۲۵۷
- ۴-۶: نوع فعل و کارکرد آن در پویایی تصاویر ۲۶۳
- ۴-۷: نوع ایماژ در پویایی و ایستایی شعر ۲۷۰

- ۲۷۵ ۴-۷-۱: تشبیه در عواطف فردی
- ۲۷۶ ۴-۷-۲: تشبیه در عواطف اجتماعی
- ۲۷۶ ۴-۷-۳: تشبیه در عواطف بشری و انسانی
- ۲۷۷ ۴-۷-۴: استعاره در عاطفه فردی
- ۲۷۸ ۴-۷-۵: استعاره در عواطف اجتماعی
- ۲۷۹ ۴-۷-۶: استعاره در عواطف بشری و انسانی
- ۲۸۰ ۴-۷-۷: تشخیص در اشعار شفیعی
- ۲۸۳ ۴-۷-۸: تناقض در اشعار دکتر شفیعی کدکنی
- ۲۸۷ ۴-۷-۹: نند در شعر شفیعی
- ۳۰۲ ۴-۷-۱۰: اغراض در شعر شفیعی
- ۳۰۲ ۴-۷-۱۱: حس آمیزی در اشعار شفیعی
- ۳۰۶ ۴-۷-۸: تصاویر تفصیلی و حماسی
- ۳۱۳ ۴-۷-۹: تصاویر اثباتی و اتفاقی
- ۳۱۶ ۴-۷-۱۰: تصاویر زبانی و مجازی
- ۳۲۰ ۴-۷-۱۱: پرون‌گرایی یا درون‌گرایی تصویر
- ۳۲۳ فصل پنجم: میزان همسویی محورهای عاطفه
- ۳۳۷ منابع و مآخذ

پیشگفتار

هدف اصلی از آلف این کتاب، معرفی نوعی نقد و تعریف خوانشی دیگر از متون معاصر است که با رویکرد به شعر دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی صورت گرفته است. غفلت از همسویی یا عدم همسویی محورهای گوناگون شعر، در مطالعات متون معاصر به وفور دیده می‌شود و این نوع خراش از متون، دریافته است که در صورت عدم همسویی محورهای اصلی مانند صورخیال و عاطفه، پیام متن منسجم و سامان یافته، ارایه نمی‌شود. پژوهش‌های شعرشناسی در دو دهه اخیر در شعر معاصر، سیر و سون نقدی و توصیفی یافته است و برای باز تولید خوانش‌های سالم و حساب شده از شعر معاصر، نیاز است که به نگاه‌هایی مانند پیوند عناصر اصلی شعر و همدیگر توجه شود. در نقد عاطفه و همسویی صورخیال با آن، ذات شعر در مرکز قرار می‌گیرد و از هر منبع دیگری مانند شاعر و علایق و سلیقه‌های وی اجتناب ورزیده می‌شود. این نقد از ابراز دیدگاه‌های پراکنده خودداری می‌کند و متن را در مسیری واحد که از پایه‌های اصلی درک و شناخت امروزی ما از متن‌شناسی است، قرار می‌دهد. در پژوهش‌های اخیر دلبستگی بسیار به روش‌ها و گونه‌های صورخیال سبب شده تا

پژوهش‌های متن‌شناسی در بهترین حالت، از بررسی و گردآوری مؤلفه‌های زبانی و ادبی ایماژها آن سوی‌تر نرود و به ارایه آمار و شمارگان تکراری بسنده کند.

مؤلفه‌ها و معیارهای گوناگونی وجود دارد که اثبات می‌کند که آیا محورهای شعری در خدمت عاطفه و همسو با آن بوده است یا خیر؟ آنجا که وظیفه تمامی محورهای فنی و هنری و فرهنگی، خدمت کردن به محور عاطفه است، اثبات اینکه در این وظیفه بجا و شایسته عمل کرده‌اند یا نه، ما را از کارهای مکانیکی و توصیفی در متون معاصر دور نگ می‌دارد.

رویکرد صورخیال علاوه بر جنبه‌های فرمی آن، ایجاد زمینه مناسب انتقال مباحث و نظریات متن از طریق عاطفه است. تمرکز بر وظیفه همسویی و همراهی محور در مطالعات متن‌شناسی، اهمیت شایانی دارد. در این روش، صورخیال با یادخ‌گو باشد که در کجای هرم چپستی و پیکره متن قرار دارد و در نقش‌بافت تکوین اثر چه کیفیتی از همراهی و همسویی بر عهده داشته است. شعر دکتر محمد رضا شفیعی کدکنی نمونه‌ای از متن ادبی معاصر است. تمام دفترهای ایشان در این تألیف، مورد بررسی این نوع نقد قرار گرفته است. کشف مواضع همسویی و همراهی صورخیال با عاطفه که کار این نقد است، از بررسی و کشف مبانی فکری متن معرفی شده، اهمیت بسزایی دارد.

افرادی چون دکتر یدالله جلالی پنداری نقش ویژه‌ای در تکمیل این کتاب دارند و نیز سپاسگزار دکتر سیدجعفر حمیدی می‌باشم که علاوه بر نگارش مقدمه، نکاتی بجا و ارزنده یادآور شدند و نیز قدردان جناب عزیزی خوش‌ذوق و پرتلاش، مدیر محترم نشر روزگار، هستم که در

|| ترجمان صبح || ۱۳

چاپ این اثر، لطف و عنایت وافر نمودند. شادی و بهروزی همگی را
از خداوند بزرگ آرزومندم.

دکتر بشیرعلوی

بوشهر - مهر ۱۳۹۶

www.ketab.ir